

12 Mart
2024

HAFTALIK GÜNDEM

AZ GİTTİK UZ GİTTİK

TÜİK, Ocak 2024 İşgücü İstatistiklerini açıkladı. Güvenilir olup olmadığı tartışmasına girmeden, TÜİK'in açıkladığı oranlara bir bakalım.

TÜİK verilerine göre dar tanımlı işsizlik yüzde 9,1 oldu. Aralık 2023'e göre yaklaşık 85 bin kişilik bir artış olmuş. Yani bir ayda binde 2 (yüzde 0,2) oranında bir artışla işsiz sayısı 3 milyon 214 bin olarak duyuruldu. Genç işsizliğin oranı yüzde 16,6. Atıl işgücü dedikleri, diğer adıyla geniş tanımlı işsizlik yani bildiğiniz gerçek işsizlik oranı ise yüzde 26,5. Yaklaşık olarak, dar tanımlı işsizliğin üç katı. Bu oran 9 milyon 600 bin kişiye denk geliyor.

Türkiye'nin nüfusu 85 milyon. 2022 yıl sonu itibarıyla nüfusun yüzde 26,5'una denk gelen 22 buçuk milyonu çocuk. Geriye kalan 62,5 milyonun 9 buçuk milyonu işsiz. Yaklaşık 16 milyon da emekli var. Ki emeklilerin çoğu geçinemiyor. Tablo ortada. Bu ülke nasıl üretecek, nasıl büyüyecek, nasıl kalkına-

cak? Bu üretim kıtlığında enflasyon nasıl düşecek? Esnaf, küçük ve orta ölçekli işletmeler ürünlerini kime satacak?

İşsizlik Türkiye'de çok köklü, aydan aya, yıldan yıla değişmeyen ve yok sayılan bir sorun. 21 yıldır iktidarda tek başına AKP var. Şöyle kalkındık böyle büyüdük deniliyor ama işsizlik adeta kangren gibi toplumu sarmaya devam ediyor. Türkiye ne yazık ki işsizlik konusunda bir arpa boyu yol katedemiyor.

Bu koşullarda bile AKP seçimlerden birinci çıkma iddiasını sürdürüyor. Bu da yanıtlanması gereken bir soru. Bu nasıl olabiliyor? Acaba bunun yanıtı işsizlik, pahalılık bu kadar derin bir sorunken meclisteki muhalefet partilerinin AKP ekonomi yönetiminin "prensi" Mehmet Şimşek'e ve de işsizliğin kronikleştiği dönemin ekonomi bakanı Ali Babacan'a gösterdikleri sevgide mi gizli?

TÜRKİYE'NİN KREDİ NOTU

İstibdat yönetimi ile arası iyi olan kredi değerlendirme kuruluşu Fitch, Türkiye'nin uzun vadeli kredi notunu B'den B artıya çıkarttı ve görünümü de nötrden pozitive yükseltti. Ekonomi yönetimi hemen böbürlenmeye, "İşte ekonomi politikamızın sonuçları" diye hava atmaya başladı. Kulislerde bu açıklamanın yerel seçimler öncesi iktidara destek açıklaması olarak yapıldığı konuşuluyor. Peki ne demek B artı? Notların anlamlarına bir bakalım.

Öncelikle B'nin yanındaki artının çok özel bir anlamı olmadığını söyleyelim. Peki B kategorisi ne anlama geliyor? "Derin bir finansal kriz içerisinde. Belli ödemeleri yapabilir. Anlık gelişmelere karşı hayli hassas bir durumda." demek oluyor. Yani yatırımcıya diyor ki, buraya yatırım yapılması tehlikeli, belli oranlarda döviz ve altını var ama beklentilerinden birinde oluşacak aksama ile ödeme güçlüğüne düşebilir. İşte AKP'nin başarı diye sunmaya çalıştığı not bu anlama geliyor.

YOKSULLUK VE PAHALILIĞIN YENİ ADI

Ekonomi yönetimi ve sözüm ona uzmanların ağzında bugünlerde yeni bir teknik terim dolaşüyor: Ekonomiyi soğutma. Ekonomimizin harareti yükselmiş ve acilen soğutulması gerekiyormuş. Bakalım bu ekonomiyi soğutmak için alınan tedbirler neymiş?

Bankaların verdiği ticari kredilerde aylık büyüme sınırı yüzde 2,5'tan 2'ye düşürüldü. İhtiyaç kredilerinde ise aylık büyüme yüzde 3'ten 2'ye düşürüldü. Taşit kredilerinde aylık büyüme de değişiklik yok. Yüzde 2 ile devam. Kredi kartlarından kullanılabilen nakit avanslarda hem miktar kısıtlaması getirildi, hem de 12 olan taksit sayısı üçe düşürüldü. Nakit avansla kullanılan paranın büyük çoğunluğunun gıda alışverişleri için kullanıldığı düşünülüyor.

Bu tedbirleri, seçim sonrası daha da sıkılaştıracaklarını söylüyorlar.

Yani, ekonomiyi soğutmak ne anlama gelmiş oluyor? Halkın alım gücünü düşürme, ticareti yavaşlatma, dolayısıyla küçük ve orta ölçekli işletmeler ile esnaflarda ardı ardına gelecek iflaslar ve ekonomik durgunluğa bağlı olarak daha da büyüyecek işsizlik...

AKP yönetimi ne tür kemer sıkma politikaları ilan ederse etsin bir türlü uluslararası tefecilerden istediği oranda borç alamıyor. İMF'nin kapısını çalmak zorunda kalabilirler. Bu da ekonomik yangını daha da körüklemek anlamına gelecektir.

Bu aşamada CHP yönetiminin Mehmet Şimşek'e ilişkin olarak kullandığı dili not ediyoruz. Şimşek, AKP'nin İBB adayı Murat Kurum'un kampanyasına katılmış ve Kurum için oy istemişti. Bunun üzerine CHP Genel Başkanı ve bazı yöneticiler "Mehmet Şimşek sen rasyonel birisin. Senin kredin var. Kendini tüketme" dedi. Bir kez daha ortaya çıkıyor ki AKP'nin uyguladığı ekonomi programı esasta ana muhalefetin de programı. Tabii dış politikada da benzer bir durum var.

SEÇİM KAMPANYALARI

Anket sonuçları ile yatıp kalkan Erdoğan'ın önüne gelen ilk sonuçlar kötü olmalı ki seçim kampanyasında duygusal bir konuşma yaparak toparlamaya çalışıyor. "Bu yasanın verdiği yetkiyle benim son seçimim. Finalim olacak. Sonra partimizdeki kardeşlerimize devredeceğiz" diyen Erdoğan'ın esas olarak Yeniden Refah'a kayan oylardan endişelendiği düşünülüyor. YRP hem Filistin hem de yoksulluk konusunda AKP'yi sıkıştıran bir çizgi izliyor.

Erdoğan'ın açıklamasına hemen tepkiler geldi. Çoğunluk, "Senin son seçimin Mayıs'taydı" diye anımsattı. Yandaş kanallar dışında her yerde Erdoğan'ın eski seçimlerde de sık sık aynı söylemi kullandığı görüntüler yayınlandı. Partisinden Mehmet Elitaş "Bizim niyetimiz ölene kadar reisimizle birlikte olmaktır" diye açıklama yaptı. Birileri de meclisin erken seçim kararı alması durumunda Erdoğan'ın tekrar aday olabileceğini söylüyor.

11 Marttan beri CHP İstanbul İl Merkezinin satın alındığı alışverişin gizli kamera ile çekilen görüntüleri dolaşiyor. CHP'den yapılan açıklamaya göre görüntüler 2019 yılında, CHP'nin şu an kullandığı il binasının satın alınması sırasında çekilmiş. Yer ise mal sahibinin avukatının bürosu. Görüntülerde mal sahibi adına avukata verilen paraları sayanlar görülüyor. Yeni Şafak haberi "CHP'de açıklanamayan para trafiği" olarak manşete çıkardı. Bütün iktidara yakın kesimler haberi köpürtmeye çalışıyor. CHP yönetimi avukatın uzun zamandır görüntüleri yayma tehdidi ile şantaj yapmaya çalıştığını açıkladı.

Anketler üzerine tartışmalar sürüyor. Bazı anketlere göre AKP birkaç yerde CHP'li belediyeleri alabilecek durumda görülüyor. AKP'yi İzmir'de birinci gösteren anketler bile var. Maçoğlu da Kadıköy'de bir iki puan önde olduklarını açıklı-

yor. Eskişehir, Antalya ve Adana'yı AKP'nin alabileceğini gösteren ciddi anketler var. Şanlıurfa'da ise YRP'nin yüzde 37,5; AKP'nin yüzde 35 civarında olduğunu gösteren anketler var. YRP eskiden seçime girmiş ve çok yüksek oy almış bir adayla yarışa katılmış. İstanbul'da anketlerin çoğunda İmamoğlu önde görünüyor. Ankara'da ise Mansur Yavaş rahat alacak gibi görünüyor.

Emekli ikramiyelerinin 3 bin liraya çıkarılması kararının Resmî Gazete'de yayınlanması üzerine tekrar bir köpürtme yapılıyor. İktidar emekli ikramiyelerini arttırdık diye hava basmaya çalışıyor ama artış emeklilerin beklentilerini karşılamaktan çok uzak. Ramazan ayında iyice artan pahalılık emeklileri bunaltıyor. Emekliler ülke çapında daha hareketli bir görünüm vermeye, maaş ve ikramiyeleri için ek artışlar istemeye başladı. Eylem ve etkinlikler henüz öncülerin katılımı ile sınırlı gözükse de eylemlere katılmayan halkın pasif desteğinde artış gözlemleniyor.

İmamoğlu'nun sahaya inmesinin, art arda mitingler yapmasının CHP açısından olumlu etkiye yol açtığı görülüyor.

CHP Afyon Belediye Başkan Adayı Burcu Köksal'ın DEM Parti karşıtı açıklamaları tartışmalara yol açtı. Aynı zamanda grup başkanvekili olan Köksal'a İmamoğlu kızdı, "Ya kendine başka bir meslek bulsun ya da yeni bir parti bulsun" diye çıkıştı. İmamoğlu'nun çıkışı siyasi teamülleri zorluyor. Özel ise "Köksal derdini iyi anlatamadı. Sürçülisan etti" diyerek yatıştıran bir açıklama yaptı. CHP içinde Köksal'ın Kılıçdaroğlu'nun yönlendirmesi ile böyle konuştuğu yorumları dolaşiyor. Fatih Portakal doğrudan Kılıçdaroğlu'na yüklendi. Kılıçdaroğlu ise Portakal'ı iftiracı olmakla suçladı.

FİLİSTİN'DE ATEŞKES YOK

Ramazan başladı ama Filistin'de ateşkes olmadı. Biden de Ramazan'a saygıdan dolayı ateşkes olmalı diye açıklamalar yapıyor. Katar'dan 12 Martta yapılan açıklamada ateşkes için "Müzakerelerde başarı yakındır diyemeyiz ama hâlâ umudumuz var" açıklaması yapıldı.

Biden, sözüm ona Ramazan'a saygısından ve oradaki durum kendisinin de içini sızlattığından havadan gıda paketi atma emri vermiş. Havadan atılan gıda paketlerinin ikisinin paraşütü açılmadığı için, paketlerin altında kalan 5 Filistinli öldü. Bu da ayrı bir trajediye neden oldu. Bunun üzerine Biden daha önce de söylediği geçici bir iskele kurularak denizden yardım ulaştırılması projesini hızlandırmaya karar vermiş. "İsrail yönetimi karadan yardım ulaştırılmasına izin vermiyor. Denizden ulaştırmamıza sıcak bakıyorlar" dedi. Geçici liman ya da iskelenin inşaatı iki ayı bulabilirmiş. Amerikan askerleri karaya çıkmayacak ama bu iskelelerden yardımı ulaştıracaklarmış.

Yani Biden diyor ki, Amerika karadan yardım göndermeyi İsrail izin vermediği için yapamıyor. İnsanların aklına hakaret ediyorlar resmen. Düşünün Amerikan yardım konvoyu karadan Gazze'ye ilerleyecek ve İsrail bu konvoya izin vermeyecek! Bu tartışmanın sonunda, geçici iskele kurulması kararı da dikkat çekici. Akıllara Amerika burada bir üs mü kurmak istiyor sorusunu getiriyor.

İsrail'e savaş ilan eden tek ülke olan ve aynı zamanda Amerika ve İngiltere ile de savaşan Yemen'in Amerika'nın savaş gemilerine saldırdığını geçen hafta söylemiştik. Saldırıda iki savaş gemisinin, birkaç yöntemle koordineli şekilde vuruldukları bilgileri kesinleşti. Amerika ise Yemen'de bombardıman yapıyor. Yemen yönetimi "Bu bir onur meselesidir, vicdan meselesidir, Filistin'in yanında olmaya devam edeceğiz" diyor.

Aden Körfezinde savaş sürerken, Çin Rusya ve İran Umman Körfezinde deniz güvenliği tatbikatı yapmaya başladılar. Geçen yıl da yapmışlardı. Bölgede askerî kuvvetlerde bir yığılma olduğu görülüyor. Yemen'in tutumu İsrail'e karşı bölgesel bir dayanışma hareketinin başlatılması için zemin yaratıyor.

AMERİKAN SEÇİMLERİ

Amerika'da başkanlık yarışları partilerin aday belirleme ön seçimleri ile sürüyor. Trump'ın, Cumhuriyetçi Parti içindeki mücadelede tek kalmasının ardından Biden de Demokrat Parti adayı olmayı garantiledi. Trump'ın son anda engellenmesi söz konusu olmazsa iki adayın yarışacağı kesin görülüyor. Biden 60 milyon dolarlık bir reklam hazırlayarak kampanyasına hız vermiş. Reklamda yaşıyla ilgili eleştirilere meydan okumaya çalışıyor. Kendisinin genç olmadığını ortada olduğunu ama Amerikan halkı için neyin doğru olduğuna karar verecek deneyimde olduğunu vurguluyor. Reklamın sonunu ise "Bakın ben çok gencim, enerjik ve yakışıklıyım" diye bitiriyor. Amerikan seçimini takip edenler reklamın etkili olduğunu gözlemlediklerini yazıyorlar.

PORTEKİZ SEÇİMLERİ

Portekiz'de sosyalistlerin ekonomi politikalarında neoliberal uygulamalara yönelmesinin yarattığı hayal kırıklığı sürüyor. Seçimleri sağcı parti Sosyal Demokrat Parti kazandı ama faşistler de oylarını ikiye katladı. İktidar partisi faşistlerin desteğine daha çok gereksinim duyacak.

Portekiz'de sağcıların sosyal demokrat parti adını kullanmalarının tarihsel bir arka planı var. Portekiz 1930'lardan 25 Nisan 1974'e kadar Estado Novo (Yeni Devlet) adında faşist bir rejimle yönetiliyordu. Faşist diktatör Salazar ülkeyi yarım asra yakın demir yumrukla yönetti. Faşist rejim 25 Nisan Karanfil Devrimi ile yıkıldı. Bu ilerici ortam içinde merkez sağ partiler bile söylemde sola kaydı. Ülkede sağcıların sosyal demokrat adını kullanması Karanfil Devriminin bir mirası sayılabilir.

PAKİSTAN'DA CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMİ

Hapiste tutulan İmran Han'ın partisinin türlü yasaklar ve engellere rağmen birinci parti olarak çıktığı seçimde hükümet, Amerika'nın yönlendirmesi ve ordunun desteği ile Şahbaz Şerif'in lideri olduğu Müslüman Birliği/Navaz ile tarihsel olarak ilerici bir hat izlemiş olan ama güncel siyasette Amerikancılarla işbirliğine yönelen Avami Birliği arasındaki koalisyonla kurulmuştu. İmran Han'ın devrildiği müdahaleden sonra geçici başbakan olan Şerif yeniden başbakan olmuştu.

Hükümet kurulduktan sonra Cumhurbaşkanlığı seçimi yapıldı. Pakistan'da cumhurbaşkanı Meclis, Senato ve Eyalet Meclisleri temsilcilerinden oluşan Genişletilmiş Meclis tarafından seçiliyor. Bu seçimi koalisyonun ortak adayı olarak seçime giren Avami Birliği eş başkanı Asif Ali Zerdari büyük farkla kazandı. Ali Zerdari 2008-2013 döneminde de cumhurbaşkanlığı yapmıştı. Avami Birliğini kuran Ali Butto'nun damadı, suikaste kurban giden eski başbakan Benazir Butto'nun eşi olan Zerdari partiyi oğlu Bavel ile eş başkan olarak yönetiyordu.

Pakistan, Amerika'nın ipleri sıkı tutmaya çalıştığı bir siyasi düzene zorlanmış durumda. Bakalım Pakistan halkı bu düzene tahammül edecek mi?

HAİTİ'DE İSYAN

Haiti'de mafya çeteleri isyan etmiş, başkentteki en büyük hapisaneyi ele geçirerek çete liderlerini serbest bırakmıştı. İsyancılar, Başbakan Ariel Henry Kenya'da resmî ziyaretteyken başladı. Henry, Kenya'ya artan güvenlik sorunları nedeniyle Haiti'ye yardımcı olmalarını istemek için gitmiş, Kenya'nın asker göndermesini talep etmişti. İsyancılar başlayınca ülkesine dönemeyen başbakan istifa etmek zorunda kaldı. Ülkeyi yönetmek üzere Haiti, Karayipler Topluluğu, Amerika, Kanada, Fransa ve Brezilya'nın ortak kararıyla geçici bir başkanlık kurulu oluşturuldu. Kurulun ülkedeki bütün siyasi eğilimleri temsil eden 7 üyesi olduğu ve oy hakkı olmayan iki gözlemci üyenin de olacağı duyuruldu. Emperyalistlerin bu kadar etkili olduğu bir karardan Haiti ve dünya halkları için hayırlı bir şey çıkmaz.

UKRAYNA CEPHESİ

Geçen hafta "Ukrayna'ya asker gönderme seçeneğini bile dikkate almalıyız" diyen Macron, Doğu Avrupa ülkelerini gezerek asker toplamaya çalışıyor. Macron'un bu hamlesi tartışmalara yol açarken Polonya Dışişleri Bakanı ise "Zaten orada NATO askeri var, tartışmayı saçma görüyorum" dedi. NATO Genel Sekreteri "Böyle bir niyetimiz yok. Macron'a bu konuları önce NATO yetkilileriyle konuşmayı (benimle) tavsiye ederim" dedi.

Seçimler yaklaşırken Afrika'daki yeni tip sömürgelerinden kovulan, başarısızlık üstüne başarısızlık yaşayan Fransa'da, Macron Avrupa'yı Rus saldırısına karşı koruyan lider olarak seçim kampanyasına hazırlanıyor. Rusya basını Macron'u alaya alarak "Küçük Napolyon pozları ile seçimi kazanmaya çalışıyor" diye yazıyorlar.

Bu arada cephede önemli gelişmeler yaşandı. Ukraynalı çeteler büyük gruplar hâlinde Belgorod ve Kursk'a saldırdı. Şehirlerin dış sınırlarındaki bazı yerleri işgal ettiler. Rusya düzenlediği karşı saldırı ile faşist çeteleri püskürttüğünü açıkladı. Ukrayna yönetimi de yaptığı medyatik çıkışlar ile "Biz buradayız ve güçlüyüz" mesajı vermeye çalışıyor. Rusya her ne kadar hızla geri püskürttüklerini açıklasa da ciddi bir saldırı altında kalmış oldu.

Emperyalist savaş blokunu kızdıran Papa "Ukrayna'ya düşen beyaz bayrak çekerek müzakere masasına oturmaktır. Yenilgi durumunda utanmamalısınız. Yenildiğini kabul etmek için daha kaç kişinin ölmesi gerekiyor" dedi. Türkiye'yi de anarak "Arabulucular da var" dedi. Macron ve Zelenski başta olmak üzere herkes Papa'ya haddini bildirme sırasına girdi. Ukrayna Dışişleri Bakanı

Kuleba, "Papalık İkinci Dünya Savaşında da Nazileri desteklemişti. Tam o günleri anımsatıyor" dedi.

Ukrayna'da savaş devam ederken Amerikan savaş bakanlığı Pentagon, kongreden savaş bütçesinin 850 milyar dolara çıkarılmasını talep ediyor.

Trump ise geçen günlerde Macaristan Başbakanı Orban ile konuşmuş ve "Seçildiğimde Ukrayna'ya tek kuruş vermeyeceğim. Kendilerini savunsunlar" demiş. Trump kazanırsa sözünü tutabilir mi tutamaz mı bilinmez ama kargaşa yaratacağı kesin.

Avrasya Ekonomik Topluluğu yöneticisi sol iktisatçı Glazyev, gazeteci Pablo Escobar ile yaptığı söyleşide hem Rusya hem de BRİCS üzerine değerlendirmelerde bulundu. Glazyev, BRİCS içinde ortak rezerv para birimi oluşturmak için nesnel bir zemin olduğunu vurguladı. BRİCS çalışmalarının oluşturulacak bir sekretarya tarafından koordine edilmesinin ihtiyaç olduğunu söyledi. BRİCS Kalkınma Bankasının daha etkili kullanılmasının gereğine işaret etti. Rusya'nın İMF mantığını bir kenara atarak sanayi üretimine ağırlık veren, döviz transferlerini kontrol altına alan, kalkınan bir ekonomik modele geçmesi için uygun bir zemin var, dedi. Fakat hem BRİCS içinde hem Rusya içinde bu görüşlere ayak direyenlerin de olduğunu hatırlattı. Putin'in bu görüşleri desteklediğini ama Merkez Bankası ile Maliye Bakanlığının karşı çıktığını söyledi.

Bütün bunlar emperyalist savaş blokunun bütünlüğünü korumakta zorlandığını ama yine de savaşı sürdürmek için gayret ettiklerini gösteriyor. Rusya da kendini korumakta kararlı. İradesi sarsılmıyor.